

Solna 2012-11-24

Till
Solna stad
Stadsbyggnadsnämnden i Solna
171 86 Solna

Naturskyddsföreningen i Stockholms län, Naturskyddsföreningen i Solna-Sundbyberg, Världsnaturfonden WWF, Sveriges Ornitologiska Förening (SOF) och Förbundet för Ekoparken (Föreningarna) har tagit del av kommande detaljplan för Järva 4:17 och övrig planering för Råstasjön med omgivningar och har följande att anföra.

1. Stockholmsregionen växer

Stockholmsregionen växer med 30 000-40 000 personer/år. Detta tryck fördelas inte jämnt utan vissa kommuner tar på sig större ansvar än andra att hantera inflyttningen. Solna är en kommun som trots sin begränsade storlek har en stark expansionskraft både när det gäller bostäder, kontor och eventanläggningar. Samtidigt har Solna en hel del park- och grönområden av hög klass inom sina gränser. I särklass står naturligtvis Tivoli, Haga och Ulriksdal inom Kungliga nationalstadsparken, men man har också en del viktiga områden i och intill den sk Järvakilen. Dessa sätts nu under allt starkare exploateringsstryck. Ett sådant område är Råstasjön -Lötsjön i Solna och Sundbyberg kommuner. Båda sjöarna är ovärderliga som friluftsområden för promenad och idrott, men särskilt Råstasjön har även en vildhet som skapar förutsättningar för rik biologisk mångfald, särskilt när det gäller fåglar.

2. Råstasjöns kvaliteter

Råstasjön är välbesökt av de närboende men också ett besöksmål för tillresande ornitologer. Alla årstider ger gott ornitologiskt utbyte. Våren sjuder sjön av liv och den månghövdade skrattnåskolonin ger skydd åt många andra sjöfåglar i sjön. På sommaren är sjön en enda barnkammare och på hösten kokar sjön av fågel, såväl infödda som rastande på väg mot söder. Enligt artportalen Svalan har det setts 179 fågelarter vid sjön, bl.a rödlistade arter som mindre hackspett och brunand. Överraskande nog är vintern en tid med många upplevelser. Redan nu kan man skåda Sveriges mest publika *vattenrall* som programenligt anlönt för att visa upp sig på meterhåll för alla flanörer. Normalt är detta en ytterst svårsedd fågel och möjligheterna här får betraktas som unika för Sverige. Det öppna vatten som skapas i sjöns ändar (kombinerat med matning) ger möjlighet för många sjöfåglar att övervintra. Detta ger solnaborna, särskilt barnfamiljer, uppskattade möjligheter att på nära håll lära sig våra vanligaste sjöfåglar. Mest uppmärksamhet får naturligtvis Isbladskärrets vackra hägrar som enligt traditionen försöker att överleva vintern i Råstasjön. För småfåglar finns en mycket populär fågelmatning i sjöns nordvästhorn. Även denna är mycket uppskattad av besökare, inte minst för de skolbarn som fågelguidas av Naturskyddsföreningen sen februari 2012. I sjöns omgivning finns bland annat värdefull ädellövskog med ek, alm, lönn, bestånd av äldre tallar, lundflora samt strandalskog. I området finns även lövskogsbestånd med bland annat björk, asp och sälg, sumpskog, ung fuktlövskog samt artrika buskskikt som utgör ett ekologiskt stöd till mer värdefull lövskog, vilket

ger förutsättningar för skyddsvärda arter som exempelvis stenknäck och rödlistad mindre hackspett att kunna leva i området. Området står genom sitt barrskogsbestånd i norr även i visst ekologiskt spridningssamband med omkringliggande grönstruktur, framför allt Järvakilen. Till detta ska läggas det värdefulla våtmarksområde som ligger väster om sjön i anslutning till Sundbyberg.

Alla dessa kvaliteter kan översättas i vad man kallar naturens ekosystemtjänster, dvs de tjänster som naturen ger oss människor utan att vi för det mesta behöver betala för dem. Av de ekosystemtjänster i och runt Råstasjön som bidrar till vår välbefinnande kan nämnas biologisk mångfald, klimatreglering och rekreation. Det är alltså ingen tvekan om att Råstasjön som tätortsnära natur har ett mycket högt värde, särskilt nordsidan där fläckvis lite vildare natur finns kvar.

3. Förslag från Föreningarna

3.1 Värna

Föreningarna anser att ett område som har ett så stort natur- och friluftsvärde bör få förstärkt skydd. Helst som kommunalt naturreservat men annars i planbestämmelser i detaljplan eller på annat sätt som ger ett långsiktigt skydd. Särskilt viktigt är att de rester av natur med bl.a. träd- och buskridåer som fortfarande finns kvar på nordsidan bevaras i sin helhet och att en tydlig gräns markerar var skyddet börjar och även skyddar mot det störande moment som Friends Arena med omgivande bebyggelse innebär. Gränsen kommer att verka som ett skydd, barriär och buffertzona för friluftsliv, djur- och växtliv och för känsliga områden söderut. Allt för att inte fragmentering ska ske med ”tillfälliga” upplag, p-platser eller utrymningsvägar (på förekommen anledning). Detta innebär också att ny bebyggelse icke bör komma närmre sjön än den nya väg som går norr om sjön till Friends Arena.

Föreningarna är kritiska mot att anlägga bebyggelse i denna obrutna natur och även till att det ges dispenser eller att man upphäver strandskyddet. Detta innebär de kilar av bebyggelse på nordsidan av sjön som leder från kommande bostadsområden till stranden.

3.2 Vårda

Medan detta skydd etableras bör kommunen ta fram en ekologisk skötselplan och påföljande åtgärder ska utföras. Stor potential finns att ytterligare förstärka naturvärdena kring sjön och särskilt i nordsidans naturområde.

3.3 Visa

Sjön är redan idag ett bra exempel på naturpedagogik i tätortsnära natur. Men med tanke på besöksstrycket bör detta förstärkas. Fler skyltar med natur- och kulturhistoria bör sättas upp. Fågeltorn/plattform samt spännande spänger bör anläggas i lämplig utsträckning. Allt med tanke på den delvis stökiga publik som kan söka sig ner till sjön före och efter konserter och matcher. Närheten till Friends Arena inger en viss oro ur säkerhetssynpunkt men samtidigt finns oerhörda möjligheter att via arenan lyfta upp värdet av urban grönska i allmänhet samt Råstasjöns alldeles särskilda värde och dess fascinerande innehåll under hela året. Detta kan bli en bra kompensation för det intrång som arenan onekligen innebär i landskapet. Föreningarna är givetvis gärna en partner i alla dessa tre delar

att värna, vårda och visa Råstasjön såsom ett modellandskap för stärkande av tätortsnära natur med dess värdefulla ekosystemtjänster.

4 Avslutningsvis

Föreningarna möter i sitt regionala, nationella och globala arbete stora utmaningar att göra städer hållbara. Det handlar ofta om att värna gröna oaser i växande städer med stora exploateringsplaner. Föreningarna anser att det vore mycket negativt om inte Solna kommun med kraft kunde göra en grönkompensation för redan gjorda intrång vid Råstasjön. På kort sikt handlar det om att skydda det som lyckligtvis finns kvar, och att inte utarma en grön oas av stort värde för biologisk mångfald och för närboende och besökare. Viktigt för regionen, ovärderligt för kommunen. Men på sikt handlar natur och parker i städer också om att klara de utmaningar som ett förändrat klimat ger oss. Gröna städer får bevisligen en friskare befolkning och står med sina ekosystemtjänster bättre rustade när skyfall och värmeböljor slår allt hårdare mot Sverige. Med hopp om en fortsatt bra dialog kring Råstasjön.

Med vänlig hälsning,

Peter Westman
Naturvårdschef
Världsnaturfonden WWF

Mårten Wallberg
Ordförande
Naturskyddsföreningen i Stockholms län

Florian Reitmann
Ordförande
Naturskyddsföreningen i
Solna-Sundbyberg

Richard Murray
Ordförande
Förbundet för Ekoparken

Anders Wirdheim
Naturvårdsansvarig
Sveriges Ornitologiska Förening

Kontakt

Mårten Wallberg
Naturskyddsföreningen i Stockholms län
Norrbäckagatan 80
113 41 Stockholm
08-644 63 13, 0733-746 714
marten.wallberg@naturskyddsforeningen.se